

OORLOG IN DE INSECTENWERELD.

HET was nog alles pais en vree in Europa, toen wij in Oisterwijk neerstreken, om er een deel van onze vacantie te slijten. Geen wolkje aan den politieken hemel, behalve, nu ja, dat ééne donderkopje daar heel in de verte in Servië. Maar het leek er niet naar, dat daaruit zich de geweldige storm zou ontwikkelen, die nu heel Europa teistert. Vredig leek alles, als de stille vennen, die de boomen rondom zoo zuiver weerspiegelen deden in vlakgespannen water.

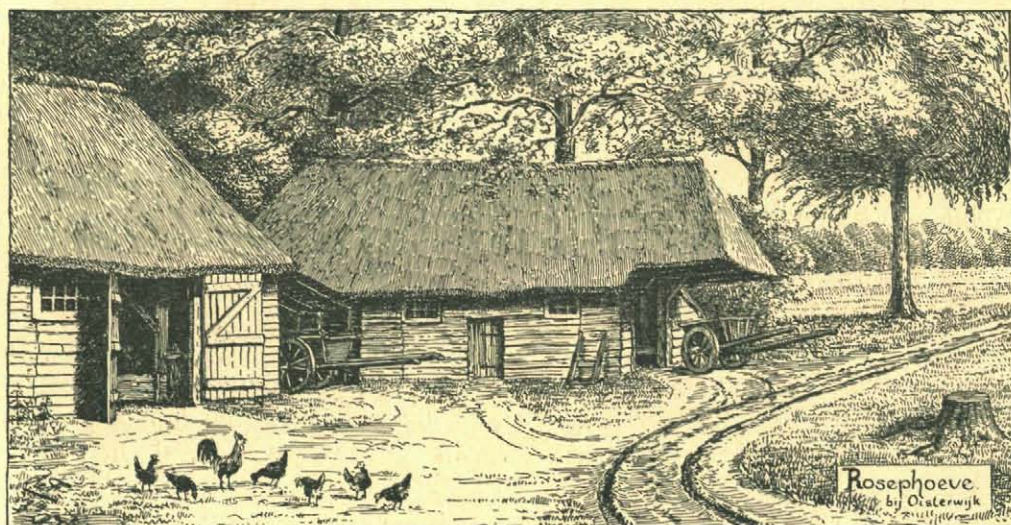
Op een ochtend slenterde ik alleen den weg naar de Rosephoeve langs, om daar stof te zoeken voor mijn schetsboek. Het was een warme Julidag. Tal van insecten vervulden de lucht met hun gegons. Sommigen stonden heel stil in de lucht, als waren zij opgehangen aan een onzichtbaar draadje. De snel wiekende gazen vleugeltjes tooverden lichtglansen om de kleurrijke insectenlijfjes, als aureolen. Dan, heel onverwacht, verschoten zij van plaats, om elders weer een poos heel stil te blijven staan in het ijle, turend in een bloemkelk, of zich zonnend nabij een boomstam. Maar er waren ook heel bedrijvige insecten: hommels, bijen, vlinders en vliegen, die met groot vertoon van drukte gingen van bloem tot bloem, alsof voor hen het korte leven niet anders was dan ingespannen en gestage arbeid. Tot zich zonnen hadden ze geen tijd.

Daar kwam in pijlsnelle vaart een insect tegen mij aanvliegen. Het duizelde van den bons en liet iets vallen. Ik bukte mij om te zien wat dat was: een naakte, groene rups met rose strepen langs de flanken. Zeker de buit van een graafwesp, dacht ik, en ik besloot even te wachten, om te zien of zij haar prooi zou komen zoeken. En jawel, daar streek in de buurt zulk een fijn getailleerde dame op den grond neer. Ze speurde hier, ze speurde daar, en eindelijk, met een jolig sprongetje, kwam ze op de rups terecht, die ze dadelijk in z'n kraag pakte. Schrijlings zette zij zich boven het rupsenlijf en begon dat met driftige rukjes over den oneffen grond te sleepen: het holletje, dat natuurlijk al gegraven was, om de prooi in te bergen, zou dus wel niet veraf meer zijn. De tocht was niet gemakkelijk: grassprietten en heidestruikjes stonden geducht in den weg. Maar onverdroten vervolgde de wesp haar weg. Was de doorgang te nauw, dan klom zij met haar last over de hindernis heen, en zoo bereikte ze na een poos de andere zijde van den grasband, waar het zonnetje lekker op scheen. Daar, op een kale plek tusschen het groen, werd de rups neergelegd. De wesp maakte eenige danspassen, poetste haar sprietten op, streek zich de vleugels glad, schoot op een zandig plaatsje af en begon met de voorpooten het zand weg te krabben. Er kwam zodoende een stukje gruis bloot, ter grootte van een lathyrus-zaadje. Dat nam zij tusschen de kaken en legde het een paar centimeter ter zijde. Zodoende ontblootte zij het holletje, waarin zij spoedig geheel verdween.

Maar zij kwam er weer gauw uit, draafde een poosje in 't rond en greep

toen de rups, die daar in de buurt roerloos was blijven liggen, bij z'n nek. Achteruit marcheërend, sleepte zij haar prooi mede en wilde die in het hol trekken. Maar de rupsenkop knikte om en hoe hard de wesp ook rukte en trok, het dubbelgevouwen rupsenlijf was te dik voor de opening van het hol. Haar vruchteloze pogingen stakend, kwam de wesp weer naar buiten. Ze legde de rusp een beetje ter zijde en ging het holletje wat wijder uitgraven. Maar lang deed ze dat niet: ze had zeker haast in haar barensnood, en deed een tweede poging om de rups in haar hol te trekken. Weer vouwde het rupsenlijf dubbel; weer bleef de prooi bij den ingang steken.

Blijkbaar ontstemd, kroop de wesp ten tweeden male uit het hol en diende de rups een paar nijldige beten toe, waarop deze echter niet reageerde. Nogmaals werd wat zand naar buiten gedragen en nu pakte de wesp haar prooi bij den

kop — was dit toeval of overleg? — en in een ommezien was deze in het duistere hol verdwenen.

Ik begreep, dat de wesp nu haar ei zou leggen op de rups, en het dus eenigen tijd zou duren, eer zij weer terugkwam. Dus keek ik op mijn horloge om te weten hoe lang zij door haar moederplichten in beslag genomen zou worden. Tot tijdverdrijf nam ik het stukje gruis eens op, om dat van naderbij te bekijken. Veel bizonders was 't niet: een gewoon stukje sintel, zeker van den weg gehaald. Ik knoopte het in mijn zakdoek, om het thuis aan mijn jongens te laten zien; ook om eens waar te nemen, hoe de wesp zich gedragen zou, als zij haar sluitsteen miste.

Deze liet niet lang op zich wachten: te nauwernood waren drie minuten verlopen, of zij kwam uit haar hol te voorschijn. Zij begon met vlak in de

buurt vroolijk heen en weer te hippen, als was zij recht in haar schik over haar werk. Toen streek zij neer op het plekje, waar de sluitsteen gelegen had. De uitgelaten vroolijkheid maakte plaats voor duidelijk uitgedrukte gevoelens van onrust: de sprieten gingen zenuwachtig op en neer en het insect liep bekommerd in 't rond te zoeken. Den sluitsteen niet vindend, vloog de wesp eindelijk weg, zeker om een anderen te zoeken.

Ik bleef geduldig op mijn post. Vervelen behoefde ik mij niet, want er waren boschmieren in de buurt, die den omtrek verkenden en het is altijd wel aardig, het bedrijvig gedoe van die dieren na te gaan, al snap je in menschenlijk onverstand geen tiende part van de beweegredenen.

Een van die verkenners kwam op zijn omzwervingen langs de open staande kinderkamer. Hij keek eens over den rand en zeker deden hem de daaruit opstijgende rupsgeuren aangenaam aan, want hij ging het graafwespenhol binnen. Na een poos kwam hij er weer uit, draafde in 't rond tot hij een collega tegen 't lijf liep, dien hij, opgewonden met de knievormig gebogen sprieten kloppend, zeker zijn ontdekking mededeelde, althans getweeën gingen ze naar het hol terug en verdwenen er in. Niet lang daarna kwam een derde mier hen op 't spoor en ging ook eens in de kinderkamer kijken.

Ik vroeg mij af, wat de graafwesp zou doen, als zij, een nieuwen sluitsteen gevonden hebbende, de indringers zou ontdekken. Dat dezen het kwaad te verantwoorden zouden hebben, leed bij mij geen twijfel, en ik stelde mij al voor, hoe de doldriftige wesp die mieren een voor een bij een lurf zou pakken en uit de kinderkamer smijten, dat 't kraakte.

Daar kwam de wesp aan. Ze droeg een bruin steentje in de kaken en naderde haar hol, juist toen een der mieren er uit kwam kijken. Van pure schrik liet ze het steentje vallen, ging boosaardig zoemend boven de mier zweven, het achterlijf dreigend op hem gericht. Nu zal je 't hebben, dacht ik, met gespannen aandacht den ontbranden strijd volgend. Maar de mier sperde de kaken open, heesch zich uit het hol en zette zich in de karakteristieke vechthouding op de achterpooten, met het achterlijf naar voren gekromd. Wel verre van hem aan te durven deinsde de wesp terug. Had een welgemikte scheut mierenzuur haar geraakt? Ik weet het niet, maar zijn vechthouding bewarend, deed de mier eenige passen voorwaarts en dreef de boven hem zwevende wesp terug. Een paar malen schoot deze naar hem uit en scheen zij haar vijand te zullen treffen met haar angel, die dan kwaadaardig dreigend even naar buiten flitste, maar de mier liet zich niet van zijn stuk brengen, zette een grooten bek op, verweerde zich met de voorpooten en richtte zeker nogmaals een giftstraal op de wesp — althans zij nam de wijk. De mier liep nog wat rond, maar zich veilig achtend, ging hij weer naar het holletje terug.

Zijn beide vrienden hadden intusschen niet stil gezeten. Met vereende krachten waren zij er in geslaagd, het vrachtje naar boven te hijschen. Hun wriemelende pooten waren in het schemerdonker van het hol al te onderscheiden

en langzamerhand kwam er meer van hen te zien. Eindelijk werd zelfs een puntje van het rupsenlijf in de holdonkerte zichtbaar.

Maar het roofwerk zou niet ongestoord verricht worden. De graafwesp kwam terug en hervatte den aanval. Doch nu lieten de mieren alle drie hun arbeid rusten, om zich te weer te stellen en de arme wesp, voor de overmacht wijkende, vloog heen en ik zag haar niet weerom.

Het gevaar geweken zijnde, gingen de mieren weer aan hun werk. Een zette zich wijdbeens boven de opening, vatte het puntje van het rupsenlijf, zette zich schrap en slaagde er in, dit zoover te doen rijzen, dat het een weinig boven den rand van het gat uitstak. Hooger kon de mier echter niet tillen. Een zijner kameraden wilde van ter zijde het vrachtje van hem overnemen en pakte beet. Toen liet de eerste mier los — en het logge rupsenlijf zakte weer naar omlaag, een deel van het losgewoelde zand medenemende. De poging werd herhaald, maar de ijverig rondtrippelende mierenpootjes hadden langzamerhand zooveel zandkorrels in het gat doen rollen, dat het rupsenlijf heel geen speling meer had in de holte in den grond en onwrikbaar vast ging zitten.

Toen de zaak zoover gevorderd was, kwamen er nog twee mieren aangelopen, die zich met het geval gingen bemoeien. Een daarvan, die er door zijn dikken kop bepaald als een geleerde uitzag, nam eens poolshoogte en begon ijverig de om de rups heen gestapelde zandkorrels weg te dragen. De met hem aangekomen kameraad hielp hem daarbij. Maar de anderen hadden geen geduld om te wachten. Zij verdrongen elkaar bij het puntje van 't rupsenlijf en als zij dat maar even te pakken konden krijgen, zetten zij zich schrap en deden een ruk omhoog. Maar dat had nu geen ander gevolg, dan dat telkens weer zandkorrels in het holletje vielen.

Dit scheen den dikkop-mier te verdrieten. Hij staakte zijn graafwerk, betikte de sjouwerlui met zijn sprieten en die tikten terug. Maar ze konden het zeker niet eens worden, althans op een zeker oogenblik wendde de dikkop zich met een nijdig gebaar van zijn kameraden af en ging heen. Een poosje later zette een tweede mier den spat. Toen drosten er twee tegelijk en eindelijk gaf numero vijf het ook op en ging heen.

Van een holletje was niets meer te bespeuren: het was vol zand geloopt. Een klein groen puntje van het rupsenlijf stak nog boven den grond uit. En daar ik vijf kwartier lang had liggen toekijken, vond ik het welletjes, streek een beetje zand over het rupspuntje heen, zoodat er niets meer van te zien was, en ging naar huis.

Altijd nog was de lucht vervuld van het gezoem der bezige insecten. Zweefvliegen starden in de bloemkelken; hommels en bijen puurden honing. Het leek alles zoo vredig en zoo liefelijk. Maar onder haar bekoorlijk kleed, dekt de natuur een wereld van leed. Op dat kleine plekje gronds van nog geen handvlak groot, was een verbitterde strijd gestreden. Daar was een onrechtmatige oorlog gevoerd. Vreemde indringers hadden zich van een anders volksplanting willen meester-

maken. Het verzet van de aangevallen partij had niet gebaat: zij bleek de zwakkere en moest het veld ruimen. Maar toen de overwinnaars zich wilden stellen in het bezit van hun buit, ontglipte deze aan hun begeerige vingers. Zoo eindigde deze oorlog in de insectenwereld.

Bussum.

H. N. DE FREMERY.

ONZE NESTKASTJES.

ET is hier al meer verkondigd: Als je in de buurt bekend staat als iemand, die aan Natuurlijke historie doet, je afgeeft met natuurhistorische objecten oftewel onderzoekingen, dan word je wel eens beschouwd als iemand, die alles van de natuur afweet en hoe sterker je gaat bekennen, dat je met de allereerste beginselen nog maar een heel klein beetje bekend bent, hoe grooter de menschen meestal je... bescheidenheid vinden; maar overtuigen, dat je heusch nog maar weinig van sommige (de allermeeeste) dingen weet, doe je ze heusch niet. En zoo kan het je overkomen, dat je wat over vogelbescherming hebt te doceeren, omdat je... nu ja, nogal op vogels let, nesten zoekt en over een en ander graag praat.

Het laatste was met mij het geval, maar aan effectieve vogelbescherming, tenminste wat men daar onder verstaat, was door mij niet zooveel gedaan. Ja, ik had wel eens een paar bloempotten met groote gaten opgehangen en een primitief nestkastje getimmerd en 's winters vogels gevoerd, maar dat was ook alles.

Daar kwam me (gelukkig zeg ik nog!) de brochure van den Heer Wolda »Cultuur van in 't wild levende vogels« in handen, met en benevens een aanprijzing van nestkastjes door de firma Imming en Van Tongeren te Zeist gefabriceerd, en in den handel gebracht. Ik begon toen met primo een prijscurant aan te vragen en secundo gevolg te geven aan een uitnoodiging der genoemde firma, om eens een kijkje te komen nemen.

Zeist is maar een kilometer of 12 van m'n huis af en dus was een fietstochtje daarheen een klein bezwaar. De fabrikant ontving me allerhartelijkst en na een inleidend gesprek over nestkastjes en het zoeken naar een doelmatig systeem vooral, namen we een kijkje in de fabriek, waar dikkere en dunnere boomstammen, dennen, linden, berken, elzen, werden omgezet in werkelijk zeer doelmatige broedkastjes. Het was een lust te zien, hoe spoedig de zeer ingenieus bedachte beitel een gat boorde in het blok, juist zoo diep en wijd als de fabrikant wenschte en hoe met ééne beweging een doelmatig uitklimtrapje voor jonge vogels was gevormd. Maar over de fabrikage van nestkastjes wilde ik het niet hebben. Wie daar meer over weten wil klampe de firma Imming en van Tongeren te Zeist maar eens aan. Hij zal het zich niet beklagen.

Ik vertel dit een en ander maar om te doen zien: in de eerste plaats, dat ik een leek was op 't gebied van nestkastjes en in de tweede plaats, om u van een goed adres om kastjes te betrekken, wat te vertellen. Nu genoeg daarover.

Mijn reisje naar Zeist had 2 resultaten: het eerste was, dat ik zooveel van nestkastjes wist, dat ik er een heele causerie over kon houden en het tweede, dat we op de afdeeling »Amersfoort en omstreken« van de Nederlandsche natuurhistorische vereeniging een spreker kregen, die tal van nestkastjes etaleerde en zoo alweer aanleiding gaf tot meerdere verspreiding dier aardige en nuttige dingen. Nuttig en aardig. Ik zou zeggen: vooral aardig. Ik heb tenminste nog altijd schik van de resultaten, die mijn causerie had: verschillende menschen bestelden 1 of 2 kastjes en zoo kwamen er niet alleen in Amersfoort maar ook en vooral op den Amersfoortschen berg een stuk of wat woningen voor holenbroeders. Daar is